

oskerbljuje domača opravila; s petelinovim petjem vstane in se skerbno suče do pozne noči, da celo hišo lepo vredi. Ona céli rane tistih, ki okoli nje živé; kjer zapazi kak vzrok pomilovanja, ondi tolaži z milo, samo njej lastno besedo terpečega, ter mu vliwa olje v skeleče rane. Čuje in pazi kakor nebešk angelj podnevi in ponoči nad svojimi ljubimi otročiči. Nje celo življenje je posvečeno možu in otročičem. Ona, kakor prislovica pravi, tri hišne vogle podpira.

Iz domačega družbinskega življenja izvira poboljšanje občinskega, ker sreča človeštva obstoji v domači zadovoljnosti in družbinskem blagru. Dobrovoljnost je prva lastnost ženskega spóla, in ako se bo svet kdaj poboljšal, zamorejo le žene k temu pripomoči, ker vse dobro izvira iz dobrotljivosti, in zares! tisti narod je srečen, ki ima pametne žene in skerbne matere.

Ženski spól tedaj veliko veljá v Božjem gospodarstvu človeštva, in veliko veliko več, kakor marsikdo misli. Žena rodi človeka, ki je človeštvu v neizmerin prid; žena odgoji deklico, ki spodbode mladenčca k osvobodjenju domovine; žena vtolaži moža, ki polovici sveta boj napové. Žene storé, česar možu ni mogoče, pomagajo in govore ondi, ker mož obmolkne; iz žalosti stvarijo veselje, in iz pomanjkanja obilnost, iz razpertia prijaznost. Mesto, na katerem v družbi človeške stojé, je žlahno in velike pomembe; kar žena zapusti, tega mož ne more popraviti; kar on v serditosti razmeče, to ona v milej krotkosti zopet skupej spravi; kadar je on grozna burja, je ona tihi jug, in zares! ker je večkrat vsa hrabrost in jakost moža zastonj, ondi tožeča golobica z ljubeznjivo svojo krotkostjo venec zmage uterga.

Po »Dan. ilir.« *.*

Dva pastirja in popotnik.

(Znaminit računsk izgled.)

Silna vročina je pripekala nek poletinsk dan, ko popotnik, ki je le za veselje peš potoval, zlo truden, doide pod košato drevó, kjer sta se ravno dva pastirja k južini pripravljala.

Popotnik prosi pastirja, naj mu pripustita ž njima jesti. Bada mu dovolita. Imela sta 8 kruhov, Ožbalt 5, Jernej pa 3. Ko so snedli, se jima zahvali in daruje jima 8 svitlih dvajsetíc.

Ožbalt, čigar je bilo 5 kruhov, réče potem: „gospod nama je dal 8 dvajsetíc, tedaj pride dvajsetica na vsak kruh, — po takem bo mojih 5 dvajsetíc, tvoje pa bojo 3“.

Jernej ni bil s tem zadovolin, ter pravi: „obema skup je dal gospod 8 dvajsetíc, toraj jih nama gré vsakemu pol“.

Ker vsak svojo terdovratno terdi in se z lepo zediniti ne moreta, gresta k sodniku po pravico. Sodnik jima réče: „nobeden vaju nima prav, toraj vama svetujem: se raji prijateljsko med sabo spraviti; za dar, ki vaji je nenadoma doletel, se vendar pravdala ne bota“.

Al pastirja se nikakor zediniti ne moreta, ker vsak le svojo trobi. Prideta spet k sodniku, ki vpríčo več ljudi pravdo razsodi.

Takole se je glasila razsodba: „Tebi, Ožbalt, ki si imel 5 kruhov, ki ste jih s popotnim gospodom skup pojedli, gré od prejetih 8 dvajsetíc 7, in tebi, Jernej, ki si imel 3 kruhe, gré le ena“.

Pastirja se čudita nad razsodbo to, nar bolj pa Jernej in vsi pričujoči ž njim.

Sodnik jim jo razložil takole: „Ker se smé misliti, da so vsi kruhi tako razdeljeni bili, da ste vsi, ki ste skupej jedli, enaki del dobili, so bili Ožbaltovi kruhi na 15 kosov, Jernejovi pa na 9 razrezani, vsi

skup tedaj na 24 kosov, katerih je vsak izmed vas tréh osem pojedel. Po tem takem je tedaj Ožbalt 7 kosov svojega kruha popotniku prepustil, Jernej pa od svojih 9 kosov le enega, tedaj gré Ožbaltu 7 dvajsetíc, Jerneju pa le ena“.

Premišljeva je enmalo razsodbo to spoznajo vsi pričujoči bistroumnost sodnika in pravično razsodbo.

Sodnik povzame po tem besedo in réče: „glejte! taka je pri marsikteri pravdi; tožnik dostikrat ne razume pravice, in ker misli, da mora njegova obveljati, se spuša v dolge pravde in dnarja potrosi po nepotrebnem veliko“.

Novičar iz slavenskih krajev.

Od Baranjske Drave se piše v Peštanski časnik, da se je žita obilo pridelalo, in da bo tudi vina, koruze in buč dosto; sena je neznano veliko; sadje je polno; želoda bo malo; tobaka se bo dosto pridelalo. Zmiraj bolj spoznajo prebivavci ondašnjega kraja, da polje, umno in pridno obdelovano, donáša veliko dobička, zato si nakupujejo vsako leto več zemlje.

Iz Veprinca v Istrii 12. augusta. Pri nas po Liburnii je velika suša, da se že listje na drevju suši. Od kar so splošni veliki dežji minuli, ni po Senjščini, Baharsčini, Reščini, Kastavščini noter do Plominščine, z eno besedo: po vsem Kvarnarskem primorju, po otocih in po vsi doljni Istrii dežilo toliko, da bi bilo dober kap storilo. Zernica tega malo belega žita, kar se ga tukaj prideluje, so tako drobne, da bi, kakor tukaj rekó, kroz igelno uho šle; sadja ni, marona se je malo zaleglo, in tega že suša stiska; zelja („kapus“ menim jelaška „capucej“) so mogli malo saditi, in še to malo se je posušilo, kakor vse drugo zeljše; grojzde, to malo, kar se ga je pokazalo, tako boluje, kakor so gosp. Zalokar popisali; tudi repe nemorejo sejati zavolj suše; vino po Istrii je zmerom dražji, in tako bo tukaj tako slaba letina, da že zdavnej take ni bilo; samo zdravlje, hvala Bogu! ljudém še dobro služi. Z Bogom! J. V.

Iz Komenda 10. augusta. Nepokvarjeno seme v rodovito zemljo vsejano le pri obilni vlagi, ljubi toploti in oživljavnem zraku kalí in cime poganja. Je li mar pri setvi naukov kak razložek? Ne! Serca mladine naj bodo še tako neoskrunjena, naj bodo sama čista nedolžnost, naj bodo nauki, božji in posvetni, še tako prilični otročičem, — kaj neki vse to pomaga, ako pa vsajenih resnic že v šoli ljubeznjivo obnašanje učenikovo ne orosí, ako spešne rasti njegova priljudnost zunaj šole ne osolncí, ako vcepljeni nauki, brez oživljavnega obujanja in spodbadanja hiravši, enako luči brez olja ugasnejo! Da, merzel in neprijazen učitelj šolo ogrenuje in sprazuje, — ljubeznjiv in preljuden pa jo po močiosladvaje napolnuje, kar se jasno nad Komensko razvidi. Zavolj prevelike množice so mogli učenci kmalo skonca v dva razreda razdeljeni biti. Dopoldne je en razred v šolo dohajal, popoldne zopet eden. Današnji dan pa se vsi v šoli zberó in paroma v cerkev k sv. maši gredó, kjer sami prepevajo. Po zahvalni pesmi v šoli prihoda prečast. gospoda dekana pričakujejo, ki pa zavolj nenadnih važnih opravil niso mogli doiti. Med tem starši in sorodniki, tudi drugi ljudjé šolo ospó, da jih mora večina zunaj stati. Pri očitnem spraševanju se fantiči in deklice dobro odrezujejo. Z odgovori iz keršanskega nauka je bila prečastita duhovšina prav zadovoljna; branje, računstvo iz glave in na tabli, narekovanje (diktando) je dobro se odsedalo. Tudi iz sadjoreje so nekteri odgovarjali. V tej je prav za prav še le kvas postavljen, ki bo gotovo vso faro prešinil. Že letos so semtertje z gospod katehetom drevje stergáli in peške sadili, — tako se bo lagano sadjoreja zbudita in zdramila. — Po doveršeni skušnji so naj pridniši s knjigami oh-

darovani bili, pohvaljeni svete podobice dobé, dvéma sad-jorejcama pa z rudečim ovitkom srebern denar pripnó vpríčo 14 gospodov. Zdej se množica razíde, vsakemu se radost in zadovoljnost z vedrega obraza sveti. Starši se ne morejo učiteljema dosti zahvaliti; vsi ginjeni so prevelike dobrote.

K očitni skušnji se 120 otročičev zbere, zares lepo številce! Kaj vender déca v Komendu tako v šolo vleče? Nič drugzega ne kakor ljubezen in priljudnost učiteljev v šoli in zunej šole. Prečast. gosp. Janez Brence vzajemno z gosp. učiteljem Jož. Letnarjem, s trudom osnovano šolo vsemu napotju vkljub umno in neustrašeno vladajo in polno ohranijo, ker so gola ljubezen, sama priljudnost, da jih vse časti. Gospod učitelju Letnarju se spodobi redka slava, da vodila umniših mož zvesto in rad spolnuje nasprotionim, puhlonapihnenim, ki vsako vtikanje modrejih glav v šolske zadeve kratkoma lo odvráčuajo, češ, smo tudi mi „pédagogiko študirali.“

Korist šole se že prvo leto pozna. Že oči zamorejo šolarja od nešolarja razločiti po priljudnosti in čednosti, kaj pa še pogovor.

Srečna fara, ktera take domoljube ima. Da bi ji vedno ostali! Komenčan.

Iz Kroepe na Gorenskem 10. aug. Ker se neka debela vraža po neumnih babelah čedalje bolj za resnico pripoveduje, se ne morem zderžati, da bi je ne naznal po „Novicah“ v novo pričó: kako gerdih vraž vsake baže se najde med našim preprostim ljudstvom. Na sv. Petra in Paula dan so namreč naš svitli g. knezoškof zakrament sv. birme delili, in pri ti priložnosti so cerkvice sv. Lenarta, podružnico Sevške fare, blagoslovili. Ker pa tistikrat ne smé razun duhovnov nobeden v cerkvi biti, so se tri babele na oder (porčehen) skrile, da bi bile skrivnosti tega sv. opravila vidile. Pa ravno ko ena teh žensk doli poluka — lažejo babele — se milostljivi knez okrog ozrejo in jo vidši se tako prestrašijo, da bi bili znak padli, ako bi jim ne bili drugi duhovni gospodje na pomoč prišli, in rekó: „zdej bo pa že ta dežela nesrečna.“ In za to — pripovedujejo nore babe — letos po Krajnski deželi tako grozno toča bije! Lejte, na tako laž se opira neumna vraža, ktero babe okoli trosijo! Takej je zopet očitno kakor beli dan, kako potrebno je našemu ljudstvu dobrih in koristnih bukev, po niski cení. Pa kaj! ko jih ne bere. Blagoslovljenje nove cerkve je tako lepo in razločno v „Drobtinicah“ leta 1852, na strani 50 popisano; škoda, da toliko lepih in potrebnih podukov počiva nebranih od ljudstva, za ktero so pisane. Z.

Iz okolice Ljubljanske. * Čudno letošnje prikazen na krompirju vam moram naznaniti, če vam še ni znana. V naši pešeni zemlji ne gnjije letos krompir, in perje je še skozi in skozi lepo zeleno. Al če ga izkopljemo, vidimo skor pri vsakemu, da iz novega poganja cime ali kalí, kakor pozimi v hramih, in te cime segajo véasih precej globoko v zemljo. Ne véem se spomniti, da bi bil kadaj kaj takega slišal. Javaljne zamore to dobro biti, da mladína še ne izrašena zo spet kalí in tako sama sebe slabi. Radoveden sim, ali je tudi drugod taka? *)

*) Na celem vertu kmetijske družbe na Poljanah je ravno taka; krompirjevs je zeleno; če se pa izkoplje, leži k večem po dvoje krompirčkov v jami, ki skoro vsak kal poganja, in pod njim se najdejo večidel červi prihodnjih kebrov (hroščev.) Po naših mislih izvira ta prikazin podzemeljskih kalí mladega krompirja od prevelike suše, po kateri je prava rast krompirja oterpnila; obležal je v zemlji, kakor leži v hramu, in kaliti ali cimiti je začel, kakor v hramu. Vred.

Iz Ljubljane. Z veseljem moremo omeniti, da se reja svilodov (židnih gosenc) pri nas vedno bolj širi, in zamolčati ne smemo, da so nekteri učenci tukajšnjega Alojzjevša spet letos prav pridni v sviloreji bili. Se vé, da na cente se ne more na tem mestu pridelovati kokonov, ker tukajšni pridelk je le sad tistih ur, ki učencem ostanejo čez učenje za kratek čas. Koristniši pa bi zares ne mogla šolska mladína tega časa obračati, kakor da se raduje s svilorejo, in si tako v serce cepi veselje do tega kmetijskega oddelka, kteremu bo kadaj, šolo zapustivši, gotovo krepka podpora. Tako bo za domovino „iz malega zraslo veliko“, in gosp. predstojnikom Alojzjevša gré čast in hvala, da podpirajo to nedolžno pa v nasledkih svojih sadúpolno veselje mladíne naše.

Novičar iz mnogih krajev.

Visoke góle hribe vnovič pogojzditi, je po naj višjem sklepu v darilo razpisanih 1000 zlatov (cekinov). Po nasvetu državnega gojzdnarskega društva se je to darilo razdelilo v 4 darila: po 400, 300, 200 in 100 zlatov, in je namenjeno za Česko, Marsko, Sileško, Erdeljsko, Bukovino, Banat in za ogersko-gališke tatranske gore; kdor hoče eno teh daril doseči, mora naj manj 30 oralov novega gojzda zasaditi, to pogojzdenje leta 1856 začeti in v letu 1859 doveršiti. V letu 1867, ko bo nov gojzd v osmem letu, se bojo darila tistim podelile, ki bojo to nalogo naj bolje spolnili. Kdor hoče deležen biti takega darila, mora svoj namen zadnji čas konec leta 1855 vodstvu državnega gojzdnarskega društva na Dunaji na znanje dati. — Sliši se, da se bo nedavnej dana postava za kramarstvo po hišah (hausiranjé) nekoliko preuredila, in da bo z vozom kramo voziti pripušeno, pa se še kako drugo polajšanje v tem kramarstvu dovolilo. — Na Horvaškem in Slavonskem je začasna poselska (družinska) postava po deželi oklicana; pôsli za kmetijske dela se vdinjšajo za leto, drugi za 3 mesce; zraven starih določil so tudi nove, ktere zadevajo pravice gospodarjev in poslov. — Iz Ogerskega gré zmiraj več prešičev v severne nemške dežele. Nek hamburšk kupec je narocil sam vsak teden 400 glav. — V Kodanji je do 8. tega mesca izmed 130.000 prebivavcov za kolero zbolelo 6467 ljudi, pomerlo pa 3478. — Tista novica, da se hoče črnogorski knez podati pod krilo turške vlade proti temu, da mu sultan odstopi nektere dežele, je po pismu iz Cetinja v časniku „Osserv. triest.“ góla laž, ktero pravi, da Črnogora bi htela raji razdjana biti po turški sili, kakor odvisna od nje. — Kakor po hudem gromu nebó vtihne, tako je vtihnul svet ene dni o turško-rusovskem razporu. Sliši se, da tudi sultanova vlada se je popolnoma vdala Dunajskemu predlogu, in kakor nek anglešk časnik pravi, bo še pred 10. kimovcom rusovska armada zapustila podonavske knežije. — Ko je 9. dan t. m. cesar Napoleon prišel v taborišče Satoriško poskusit armado v vojaški vaji, ga je sprejela s čudnim klicom „vive le sultan“, to je, živi sultan!

Hvala, komur hvala gré.

Ker je v mojo farno cerkev podobar in zlatár France Lah iz Mengša véš nov oltar napravil, ki vsakemu dopade, kdor ga vidi, pohvalim očitno tega mojstra, ki je oltar po rimskem redu, in čeravno iz lesa v lepih kamnitih oblikah izdelal. Posebno hvale vredne so po pravi primeri izdelane podobé, kterih postava in lično osnovane gúbe v obleki kažejo, da France Lah umetno izdeluje predmete svoje.

V Možici na Koroškem 19. augusta 1853.

Anton Treun, fajmošter.